

Aadu Must
Esimees
Riigikogu Kultuurikomisjon

Kertu Saks
Juhataja
Eesti Kultuurkapitali

Tõnis Lukas
Kultuuriminister
Eesti Kultuurkapitali Nõukogu esimees

31. august 2020, Tallinnas

Ettepanek Eesti Filmikeskuse lisamiseks riiklikult tähtsate kultuuriehitiste nimekirja

Eesti Kinoliit koos Eesti filmivaldkonna esindajatega teeb Riigikogu Kultuurikomisjonile ja Eesti Kultuurkapitali nõukogule ettepaneku lülitada riiklikult tähtsate kultuuriehitiste nimekirja Tallinna Kinomaja renoveerimine Eesti Filmikeskuse käivitamiseks.

Eesti Filmikeskus on kultuuri- ja hariduspoliitiliselt võtmetähtsusega algatus, mille eesmärk on audiovisuaalkirjaoskuse tõstmine, Eesti kaasaegse filmiloomingu ja rikkaliku filmipärandi igakülgne tutvustamine ning väärtfilmialase teadlikkuse tõstmine. Eesti Filmikeskus saab olema laste ja noorte filmihariduse kompetentsikeskuseks, mis koostöös üldhariduskoolide, huvikoolidega, filmi- ja kultuurivaldkonna organisatsioonidega, väärtfilmikinodega, filmifestivalidega ja teiste osapooltega töötab filmivaldkonna tervikliku ja kestliku arengu nimel.

Eesti filmil on läinud viimastel aastatel hästi - Eesti filmide turuosa on kasvanud, Eesti Vabariik 100 raames loodud filmid on leidnud publiku poolehoidu, Eesti filmid on võitnud festivalidelt mitmeid autasusid. Üha rohkem avastatakse Eestit kui rahvusvaheliselt konkurentsivõimelist võttepaika, filmitööstus panustab läbi maksutulude riigi arengusse. Selline näeb välja filmivaldkonna jäämäe veepealne osa. Lähemalt vaadates on Eesti filmivaldkonnas aga mitmeid struktuurseid probleeme, mis avaldavad mõju sektori kestlikkusele. Kuigi audiovisuaalse informatsiooni tarbimine on suurem kui kunagi varem ning see kasvab kiires tempos, on inimeste filmikirjaoskuse (ja laiemalt audiovisuaalkirjaoskuse) tase madal. Populaarsemad

täispikad mängu- ja animafilmid toovad vaatajad saali, kui suurem osa eri liiki filmitoodangust jääb kino- ja telelevist kõrvale ning autoritel puuduvad võimalused oma loomingu vahendamiseks publikuni. Teadlikkus väärtfilmidest, tänapäevase Eesti filmitööstuse mitmekülgsest loomingust ja Eesti rikkalikust filmipärandist on üldiselt madal. Filmialase teadlikkuse ja audiovisuaalse kirjaoskuse arendamise eest ei vastuta justkui keegi, turuosaliste tegevus on pigem killustunud ning puudub filmihariduslike tegevuste raskuskese ja koordineerimine.

Käesoleva kontseptsiooni keskmes on luua Eestis täiesti unikaalne, kuid rahvusvaheliste näidete varal end tõestanud filmihariduskeskus, mis kompetentsikeskusena toetab nii koole õppekavade elluviimisel, filmivaldkonnas tegutsevaid partnerorganisatsioone filmialase teadlikkuse tõstmisel kui ka filmitegijad nende professionaalsel arendamisel ja võimaluste loomisel oma loomingu tutvustamisel laiemale avalikkusele.

Väärtfilmide mõistmiseks ja mõtestamiseks vajalik vundament luuakse juba varajases nooruses, mistõttu on oluline filminduse kui ühe kunstiharu tugevam ning mitmekülgsem katmine haridusvaldkonnas. Kuigi filmiharidus on riiklikusse õppekavasse sisse kirjutatud, puuduvad meetodikad filmihariduse elluviimiseks ja integreerimiseks teiste õppeainetega. Filmikultuur on üldhariduskoolide õppekavades valikkursusena, kuid sedagi pakuvad täna vaid vähesed koolid. Üheks põhjuseks on muuhulgas pedagoogika erialade õppekavades vastav suunitlus puudub. Lisaks on üldhariduses ja mitteformaalses õppes üha rohkem vaja uusi kaasaegseid digitaalseid ja interaktiivseid õppematerjale, mis arvestaksid audiovisuaalsete meediumite kasvava osatähtsusega igapäevaelus. Filmihariduse vähene kättesaadavus toob kaasa madalama huvi väärtfilmide ning filmiklassika vastu, mis peegeldub ka tänastes kinokülastustes. Inimestel puuduvad algteadmised kinematograafiast, mille tulemusena on linastuvaid väärtfilme keeruline mõtestada ning mõista.

Eesti filmide kättesaadavus kogu selle mitmekesisuses on täna raskendatud. Lisaks täispikkadele mängufilmidele ja dokfilmidele toodetakse Eestis igal aastal ka lühifilme ja animafilme, millele on kodumaiste kinode hulgast raske levitajat leida. Kommertskinodes näidatakse peamiselt filme, mille vaatajaskond on piisavalt suur, et teenida tegevuskulude katmiseks vajalik tulubaas. See teeb aga linastusajale konkureerimise Eesti filmide jaoks keerukaks, eriti tavapärasest mängufilmist erineva žanriga või väikese kõlapinnaga filmide puhul. Väiksematesse maakohadesse jõuavad üldjuhul filmid, mida filmilevitaja pakub ning mis on samuti eelkõige kommertstoodang. Samas luuakse täna Eestis hulgaliselt teoseid erinevates filmiliikides, millele üldjuhul ligipääs on väga piiratud. Dokumentaal-, anima-, lühi-, eksperimentaal- ja tudengifilme näidatakse enamasti vaid filmifestivalidel ning muul ajal ei ole neid praktiliselt võimalik vaadata. Eestil on ka rikkalik ja mitmekesine filmipärand, mille digitaliseerimisega on küll tegeletud, kuid mille kättesaadavus on vähene. Seejuures on kontseptsiooni fookus suunatud ka Tallinnast väljapoole ning eristub oma Eesti-ülese vaate poolest.

Kirjeldatud väljakutsetele lahenduse pakkumiseks on Eesti Kinoliit koos Eesti Filmi Instituudiga algatanud Eesti Filmikeskuse loomise. Usume, et Eesti film väärib vaatamist. Kui paljudel teistel valdkondadel on tänaseks tekkinud keskused ja arendusorganisatsioonid, siis Eesti filmivaldkonnal selline füüsiline keskus ja tegevuste kese puudub. Tallinna Kinomaja on koondanud Eesti filmitegijaid 40 aastat,

mistõttu oleks keskuse rajamine Kinomaja baasil kõige mõistlikum lahendus. **Filmikeskus planeeritakse luua täna Kinoliidu omandis olevasse ajaloolisesse Kinomaja Tallinna vanalinnas (Uus tänav 3).**

Planeeritava Eesti Filmikeskuse eesmärgid ühtivad ka Eesti Filmi Instituudi 2020-2024 arengukavaga (*strateegiline eesmärk 3: Eesti kinopublik hindab väärtfilme, filmialane kirjaoskus on kasvanud*), Eesti filmivaldkonna visiooniga 2030 (*eesmärk 4: Üldhariduskoolidel on ligipääs Eesti filmivaramule, sobivad materjalid õppe näitlikustamiseks ja piisav õppejõudude hulk*) ja Eesti kultuuripoliitika põhialustega 2020 (*punkt 27.5: Riik tähtsustab professionaalset filmikunsti kui meediakirjaoskuse omandamise esmast vahendit noorele vaatajale ja osasaajale*).

Arutelud Tallinna Kinomaja tuleviku osas on kestnud üle kümne aasta. Eesti Filmikeskuse loomise ettevalmistused algasid 2017. aastal. 2018. aastal kaardistati teiste riikide sarnaseid kogemusi ning pakuti välja esmane kontseptsioon, 2019. aasta lõpus valmis KOKO Arhitektide poolt valmistatud eskiis Eesti Filmikeskusele. Eskiisiga on tutvunud ka Tallinna Linnaplaneerimise Ameti muinsuskaitse osakond ja kinnitanud muutused, mida arhitektid soovisid teha. Paralleelselt valmis Eesti Filmikeskuse äriplaan, mis sätestab keskuse väärtuspakkumise, tulevase struktuuri ning tulude ja kulude prognoosid. Protsess on olnud avatud ja läbipaistev, eri etappides on kaasatud eri partnereid. Kinoliidu kaudu on kaasatud suur osa Eesti filmitegijatest, lisaks Eesti Filmi Instituut. 19.12.2019 tutvustati keskuse ideed ja esialgset eskiisi filmivaldkonna esindajatele (festivalid, asutused, liidud, organisatsioonid, haridusasutused jpt), kes kõik nõustusid, et selline keskus on filmivaldkonna jätkusuutlikkuse seisukohast kriitilise tähtsusega.

Kinomaja renoveerimise ja sisseseade kogusumma täpsustub põhiprojekti koostamise järel, kuid oleme konsulteerinud eskiisprojekti koostajatega ja sarnaseid projekte läbi viinud ehitusekspertidega, samuti teiste kinode ja keskustega tehnika maksumuse osas. Võttes arvesse Kinomaja tänast seisundit, viimastel aastatel tehtud parendustöid ning vanalinnas asuva hoone renoveerimisega seotud riske, on Filmikeskuse renoveerimise maksumus hinnanguliselt 2900-3500 eurot/m², kokku maksaks Kinomaja (870 m²) renoveerimine 2 523 000-3 045 000 eurot. Sellele lisandub ühekordne tehnika soetamine summas 390 500 eurot.

Esitame käesolevaga loodava Eesti Filmikeskuse kontseptsiooni ja äriplaani koos eskiisprojektiga. Oleme hea meelega valmis täiendavalt selgitama tulevase keskuse planeeritavaid tegevusi ja tähendust Eesti filmivaldkonna arengule.

Lugupidamisega

Kadri Vaas Eesti Kinoliidu tegevjuht juhatuse nimel

Alvar Kõue
Laura Raud
Eeva Mägi
Jaanis Valk
Kersti Uibo

Mait Mäekivi
Mattias Veeremets
Piret Tibbo-Hudgins
Reet Brant

kinoliid@kinoliit.ee